

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของชุมชนชายแดนและความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนไทย-ลาว ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงด้านการเมือง สังคมและวัฒนธรรม โดยมีพื้นที่ศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งตรงกันข้ามกับแขวงคำม่วน สปป.ลาว

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนชายแดนไทย-ลาวยังคงดำรงความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนรัฐชาติที่สะท้อนอยู่ในวิถีชีวิต เป็นความสัมพันธ์ที่มีฐานรากมาจากการมีประวัติศาสตร์ร่วมทางชาติพันธุ์ และการก่อตั้งชุมชนสองฝั่งโขงก่อนการเกิดรัฐชาติ ทั้งนี้บริบททางการเมืองและนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐชาติ มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ข้ามแดน โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดสงครามหลายครั้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในปัจจุบันรัฐใช้นโยบายด้านเศรษฐกิจจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้วยแผนพัฒนาพื้นที่แนวพรมแดน ชุมชนชายแดนในพื้นที่ศึกษาจึงปรับใช้โอกาสจากการสนับสนุนของรัฐ เพื่อเปิดจุดผ่อนปรนและตลาดชายแดนไทย-ลาว ซึ่งนอกจากเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจอย่างเป็นทางการแล้ว ยังหมายถึงการเปิดทางให้รัฐเข้ามาควบคุมจัดระเบียบต่อการเคลื่อนย้ายของผู้คน วัตถุ และสินค้า ในวันที่มีตลาดชายแดนควบคู่ไปกับการใช้กฎจารีตท้องถิ่นในวันที่ไม่มีตลาดชายแดน การเกิดจุดผ่อนปรนจึงเป็นการเปิดโอกาส ให้ชุมชนผสมผสาน สร้างช่องทางใหม่ ในการดำรงความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐ ด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและด้านการท่องเที่ยว ด้วยการใช้พื้นที่จุดผ่อนปรนจัดงานประเพณีสงกรานต์ไทย-ลาว ซึ่งในการดำเนินการขออนุญาตเปิดจุดผ่อนปรน หรือการจัดกิจกรรมร่วมระหว่างชุมชนชายแดนไทยและลาวนั้น กลไกสำคัญที่ทำให้การดำเนินการสำเร็จได้คือ ความสัมพันธ์ส่วนตัวของกลุ่มผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนฝ่ายไทย กับเจ้าหน้าที่และชาวบ้านฝ่ายลาว ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นเครือญาติแทบทั้งสิ้น และหากพิจารณาความเป็นพรมแดนตามวิถีปฏิบัติในการดำรงชีวิตของชุมชนชายแดนไทย-ลาว พบว่ามีความหมายหลากหลายขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมเป็นสำคัญ พรมแดนจึงเป็นพื้นที่แห่งความกำกวมชัดเจน และเป็นพื้นที่ปะทะประสานระหว่าง อำนาจอรัฐ ท้องถิ่น และโลก

The research objective is to analyze the dynamics of the relationship between Thai and Lao communities across the Mekong River border at Nakorn Phanom Province of Northeast Thailand and Khammuan Province of Laos. This area of study is the so called “Thai-Lao communities.” The study focuses on the Thai government policies and globalization that affect social change and relationships between the two relative communities.

The researcher found, in modern days, although the communities are clearly separated politically into two different countries, the Thai-Lao communities still remain the traditional relative relationship across the border. They occasionally share their ethnic roots, customs, and history of Lao tradition. In some circumstances, however, the Thai policies and the international law between the two countries have affected the relationship across the border of the two relative communities.

Recently, because of the impact of globalization, the Thai government created a policy of economic development in the area along the border of Thailand and Laos. The Thai-Lao communities took this chance from the government support policy to create an area called *Jud Ponpron*: “compromised point” and “Thai-Lao border market,” an officially economical exchanged point.

In this area, the Thai-Lao governments officially control people traveling in and out across the border, and control merchandise, especially in a market day. At the same time, the governments allow the communities to practice their social norm and custom on non-market days. The *Jud Ponpron* gives back an opportunity to continue relationships between the two communities under the government policy on international relation and tourism. The communities take this opportunity to organize festivals such as *Songkran*, “New Year Celebration.”

Asking for permission from the government through the *Jud Ponpron* to organize the festival or other kinds of community activities basically is done by the personal relationship of community leaders, communities as a whole, and officers both Thai and Lao. All are based on relationships among relatives, brother/sisterhoods, and related families.

In brief, the relationship between the two communities across the border is various. The interaction depends on situations and the benefit between the two communities as the main purpose. The border, therefore, is area of “unclearness”-“dynamics,” impacted by government powers, communalisms, and the World situation.